

Цитування:

Білий І. В. Наративи української музичної попкультури в контексті російсько-української війни. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 3. С. 82–86.

Білий Ілля Володимирович,
аспірант Київського національного
університету культури і мистецтв
<https://orcid.org/0009-0007-3687-6644>
leevwhite@gmail.com

Bilyi I. (2025). Narratives of Ukrainian Musical Pop Culture in the Context of the Russian-Ukrainian War. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 3, 82–86 [in Ukrainian].

НАРАТИВИ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ПОПКУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Мета статті – виявити специфіку наративів в українській музичній попкультурі крізь призму російсько-української війни та розкрити їх вплив на утвердження національної ідентичності. **Методологія дослідження.** Застосовано метод аналізу та синтезу, метод теоретичного аналізу, термінологічний метод, типологічний метод, історико-культурний метод, метод компаративного та культурологічного аналізу. **Наукова новизна.** Розглянуто проблематику конструювання пісенних наративів на сучасному етапі розвитку української музичної популярної культури крізь призму подій російсько-української війни; досліджено пісенні наративи, сформовані під впливом подій під час антитерористичної операції на Донбасі (АТО) та оголошення воєнного стану; проаналізовано контент української популярної музики 2014-2025 рр. і виявлено найбільш популярні наративи. **Висновки.** Дослідження виявило, що в контексті музичної попкультури 2014-2025 рр. пісенний наратив позиціюється як важливий засіб акумулювання і транслювання (в кодифікованій формі, опосередкованій специфічною лексикою естрадної пісні та художньо-образною системою) культурних традицій, цінностей, колективної пам'яті та соціального досвіду українського народу. У творчості представників сучасної української попкультури не лише відображаються традиційні пісенні наративи, але й продукуються, на основі реалій сьогодення, нові наративи, які репрезентують та інтерпретують події російсько-української війни, формують колективну пам'ять, сприяють становленню національної ідентичності, а відтак є потужним інструментом конструювання соціальної реальності. На основі запропонованої М. Мицюк типологізації сучасних медіанаративів проаналізовано контент української популярної музики з моменту початку російсько-української війни і донині та виявлено, що найбільш поширеними є героїчні (оспівують жертвність та мужність), мітологізовані (відтворюють традиційні образи, символи та старі історії в актуальному контексті), сатиричні (висміюють агресора) та трагічні наративи (про людські втрати та руйнування). Мітологізовані наративи, що репрезентовано засобами авторської адаптації народних та стрілецьких пісень є одними з найбільш дієвих у контексті утвердження національної ідентичності.

Ключові слова: українська музична попкультура, російсько-українська війна, наративи, національна ідентичність, попмузика.

Bilyi Illia, Postgraduate Student, Kyiv National University of Culture and Arts

Narratives of Ukrainian Musical Pop Culture in the Context of the Russian-Ukrainian War

The purpose of the article is to identify the specifics of narratives in Ukrainian musical pop culture through the prism of the Russian-Ukrainian war and to reveal their influence on the affirmation of national identity. **Research methodology.** The method of analysis and synthesis, the method of theoretical analysis, the terminological method, the typological method, the historical-cultural method, the method of comparative and culturological analysis were applied. **Scientific novelty.** The problems of constructing song narratives at the current stage of the development of Ukrainian musical popular culture through the prism of the events of the Russian-Ukrainian war are considered; song narratives formed under the influence of events during the anti-terrorist operation in Donbas (ATO) and the declaration of martial law are studied. The content of Ukrainian popular music in 2014–2025 was analysed and the most popular narratives were identified. **Conclusions.** The study revealed that in the context of musical pop culture in 2014–2025, the song narrative is positioned as an important means of accumulating and transmitting (in a codified form, mediated by the specific vocabulary of pop songs and the artistic and figurative system) cultural traditions, values, collective memory and social experience of the Ukrainian people. The work of representatives of modern Ukrainian pop culture not only reflects traditional song narratives, but also produces, based on the realities of the present, new narratives that represent

and interpret the events of the Russian-Ukrainian war, form collective memory, contribute to the formation of national identity, and therefore are a powerful tool for constructing social reality. Based on the typology of modern media narratives proposed by M. Mytsiuk, the content of Ukrainian popular music from the beginning of the Russian-Ukrainian war to the present day was analysed and it was found that the most common are heroic (celebrating sacrifice and courage), mythologized (reproducing traditional images, symbols and old stories in a current context), satirical (ridiculing the aggressor) and tragic narratives (about human losses and destruction). Mythologised narratives, represented by means of authorial adaptation of folk and rifle songs, are among the most effective in the context of establishing national identity.

Keywords: Ukrainian musical pop culture, Russian-Ukrainian war, narratives, national identity, pop music.

Актуальність теми дослідження. Анексія АР Крим та початок російсько-української війни здійснили значний вплив на суспільство, що у свою чергу відобразилося на розвитку багатьох культурних практик. Серед інших зміни торкнулися багатьох аспектів української музичної попкультури (починаючи з мовного, закінчуючи емоційно-змістовим). Протягом 2014–2025 рр., під впливом низки об'єктивних та суб'єктивних факторів, наративний компонент української музичної популярної культури зазнає безпрецедентних трансформацій. Важливість концептуалізації особливостей зміщення акцентів у наративній складовій популярної музики в Україні під впливом подій російсько-української війни зумовлює актуальність статті.

Аналіз досліджень і публікацій. Вплив подій, пов'язаних із спробами країни-агресора порушити суверенітет та територіальну цілісність України – один із напрямів гуманітарних досліджень, що активно розробляється протягом останніх років. У контексті музичної попкультури проблематику взаємозв'язку тематики пісень творів та подій російсько-української війни так чи інакше розглянуто в публікаціях А. Бурлаки [2] (аспект транслювання культурної ідентичності засобами української пісенної естради), А. Попової [13] (розгляд сучасних українських естрадних пісень як літопису повномасштабного російського вторгнення на українські землі та специфічного засобу медіаборотьби), К. Бондарчук та О. Чумаченко [1] (з'ясування ролі української пісні у відродженні національної ідентичності сучасних українців, спроба типологізації новітніх воєнних пісень за тематикою), А. Тормахова (проблематика патріотично орієнтованої тематики в часи війни) [14], С. Морикишка (музична боротьба за ідентичність) [10], В. Дутчак (зміни в українській масовій музиці 2014–2022 рр.) [3] та ін. Проте, незважаючи на наявність наукового інтересу до означеної проблематики, цілісного дослідження проведено не було, а наявні публікації лише

частково та здебільшого оглядово висвітлюють його окремі аспекти.

Мета статті – виявити специфіку наративів в українській музичній попкультурі крізь призму російсько-української війни та розкрити їх вплив на утвердження національної ідентичності.

Виклад основного матеріалу. Пісенні твори формують людську психологію і водночас формуються нею, наділені здатністю формувати уяву, емоції та ідентичність [16, 562]. Значною мірою привабливість пісенних творів зумовлена історією або наративом, який вона передає. Завдяки наративу співаки та музиканти можуть репрезентувати історії зі свого життя слухачам і саме наративи, зазвичай, особисті, розкривають зміни в соціальних налаштуваннях, виражають почуття або розчарування, надають можливість поділитися особистим досвідом та ін. Основою письмових оповідей є базова лексична структура, що характеризується словами, які визначають постановку сюжету, його розвиток та когнітивну напругу. На думку дослідників, тексти пісень зазвичай демонструють основну структуру наративу: зав'язка, поступовий розвиток сюжету до кінця пісні та пік когнітивної напруги всередині. При цьому структура наративу залежить від музичного жанру. Так, наприклад, М. Алберанський та П. Дюркі стверджують, що для попмузики характерний швидкий розвиток сюжету та більш високий рівень внутрішнього конфлікту [15]. Для популярної естрадної пісні характерним є 3-5-хвилинний мінінаратив на конкретну тему, про стосунки або сценарії [17], який суттєво посилює музика.

Науковці стверджують, що наративність може розглядатися дуально – як фактор вербального тексту пісенного твору та як фактор єдиного цілого пісенного твору (тобто як позамузична та музична складова пісенного твору) [6, 230]. Тексти зазвичай задають контекст та закладають основу для репрезентації людей, місць та стосунків; вони розвивають сюжет та створюють когнітивну напругу. Проте відповідно до специфіки

музичної попкультури почуття у реципієнта викликає складний синтез вербальних і невербальних засобів виразності – органічне поєднання текстової складової, музики та аудіального/аудіовізуального ряду, що створюється засобами виконавської (вокальної, акторської) майстерності співака або музичного гурту.

Наратив української музичної попкультури у статті розглядається як налаштування на вербальну оповідальність, що безпосередньо пов'язана з певним емоційно-змістовим аспектом пісенного твору. Поняття «національна ідентичність» розуміємо (за Є. Павліченко) як «осмислену приналежність до певного суспільства, певну якість, наслідком встановлення якої є ототожнення людиною себе з певною мовою, традиціями, історією, релігією та культурними особливостями» [12, 140–141]. Національна ідентичність на сучасному етапі є опосередкованим медіатехнологіями феноменом, конструювання якого відбувається внаслідок цілеспрямованої культурної політики з використанням системи аудіальних та візуальних образів [12, 141].

Музична попкультура перебуває в постійній взаємодії з усіма аспектами соціокультурного, суспільно-історичного та політичного життя суспільства, відповідно для неї характерне використання як традиційних наративів, так і тих, що є мейнстримними для конкретного періоду розвитку соціуму. Так, наприклад, до традиційних науковці відносять героїчні, трагічні та сатиричні наративи, а до найбільш поширених в сучасному соціокультурному просторі – новітні – «мітологізовані та субкультурні» [9, 30].

Початок російсько-української війни у свою чергу посприяв новому напрямку розвитку української музичної попкультури, яка великою мірою тривалий час була надмірно русифікована через неспроможність та небажання провідних інституцій протидіяти проросійській риторичі і нав'язуванню чужої культури. З 2014 р. активізується процес створення музичного продукту, чітко орієнтованого на проукраїнську позицію, в якому репрезентовано національно-культурний зміст та національну ідентичність засобами пісенних наративів. На думку дослідників, створення патріотичних пісень у часи війни має особливу потребу: «у часи миру актуальною є будь-яка тематика, проте у період війни надзвичайно важливою стає патріотично орієнтована, та, що закликає до боротьби, дозволяє знайти сили до

життя, акумулювати усі внутрішні сили людини» [14, 66].

Героїчні наративи, в яких акцент робиться на героїзмі, мужності та подоланні перешкод у боротьбі за свободу і незалежність переважають в сучасній музичній попкультурі. Показовими прикладами є пісні «ЗСУ» 100Лиця, «Ми будем стояти» Н. Могилевської, «Українська лють» Христини Соловій (адаптація італійської народної пісні «Bella Ciao»), «Вставай, Україно, на бій» Лесі Горової, «Плюс-Плюс» ТНМК & YARMAK, «На землі, в повітрі і на морі» Олександра Пономарьова, Михайла Хоми, Тараса Тополі та Юрія Горбунова, «From U to Z» та «Арт оборона» Monatyk, «Нескорена країна» О. Левицької, «Батьківщина» дуєт KALUSH x SKOFKA, «Інша весна» В. Козловського, «Запах війни» гурту TiK, «Дорога на схід», «Брате мій, вставай» та «Забирайся, війна» П. Табакова (Tabakov), «Буде весна» Макса Барських та ін.

Трагічний наратив, в якому акцент зроблено на стражданнях, що незмінно несе з собою війна, репрезентовано у піснях «А туман – білим полем» В. Агафонової, «Прости мене, мамо» гурту Награш band, «Непереможна Україна» І. Зінковської, «Присягу двічі не дають» Х. Панасюка, «У книжках» гурту «Антитіла», «Живи» Юлії Рознен, «В той день, коли закінчиться війна» гурту «Антитіла», «Місто Марії» гурту «Океан Ельзи», «Не залишай» Анни Трінчер та ін.

Одним із прикладів сатиричного пісенного наративу є пісня «Мо\$к@ляку На Гіляку», написаної учасниками творчого об'єднання «Команда А» (Андріана, гурт «Авіатор», Андрій Князь та Заліско), що позиціюється авторами як позитивний саундтрек перемоги українського народу [7].

На думку К. Бондарчук та О. Чумаченко, «сучасні воєнні пісні співзвучні з історичними у зображенні роду, родини, кожної людини з їх прагненням жити у вільній країні, готовності «душу й тіло» покласти за свободу держави» [1, 20]. Відповідно окремим аспектом досліджуваного питання є звернення сучасних українських співаків до музичної спадщини, зокрема до автентичних народних пісень, в яких апріорі закладено основи національної ідентичності, культурні традиції, архетипи та світоглядні позиції, що формують менталітет українського народу та його ментальність, як відображення національного характеру, способу мислення, відчуття, тобто «ідейно-світоглядного обґрунтування національного буття народу» [8, 111]. Багато народних пісень

отримали нове прочитання та нове звучання в творчості представників сучасної української музичної попкультури завдяки паралелям з подіями російсько-української війни.

Незважаючи на те, що багато сучасних піснених творів української попкультури здійснюють значний вплив на утвердження національної ідентичності, розповідаючи про події російсько-української війни, ситуації, в яких опинилися наші земляки та вчинки, на які вони пішли заради збереження незалежності та територіальної цілісності України, відображаючи як власне ставлення до країни-агресора, так і думку всього українського народу, набагато значнішу роль відіграють стрілецькі пісні, завдяки їх глибинному символічному значенню та поетиці, що пов'язана з козацьким епосом, що протягом століть репрезентує прагнення українців до свободи. Зацікавленість стрілецькими піснями, що спостерігалася в 1990-ті рр. і була пов'язана з проголошення незалежності України, вже на початку 2000-х рр. поступово згасла і відродилася у 2014 р. з початком російсько-української війни, як на аматорському, так і на професійному рівні.

Саме до однієї з найвідоміших стрілецьких пісень, що «підтримувала державницьку ідею після поразки визвольних змагань у Галичині в міжвоєнний час» [5] – гімну легіону січових стрільців – окремого військового формування галицьких українців у складі австрійської армії періоду Першої світової війни [11, 245] «Ой у лузі червона калина» С. Чарнецького звертається А. Хливнюк (соліст гурту «Бумбокс»), запропонувавши власне осмислення твору у березні 2022 р. В його авторській манері пісенний наратив набуває нового прочитання, ставши «одним із потужних сучасних символів героїчного українського спротиву російській навалі» [4, 248], спонукаючи сучасних українців до кардинального зламу в самоозначенні, остаточному відстороненню від проросійського налаштування та утвердження національної ідентичності.

Висновки. Дослідження виявило, що в контексті музичної попкультури 2014–2025 рр. пісенний наратив позиціюється як важливий засіб акумулювання і транслювання (в кодифікованій формі, опосередкованій специфічною лексикою естрадної пісні та художньо-образною системою) культурних традицій, цінностей, колективної пам'яті та соціального досвіду українського народу. У творчості представників сучасної української попкультури не лише відображаються

традиційні пісенні наративи, але й продукуються, на основі реалій сьогодення, нові наративи, які репрезентують та інтерпретують події російсько-української війни, формують колективну пам'ять, сприяють становленню національної ідентичності, а відтак є потужним інструментом конструювання соціальної реальності. На основі запропонованої М. Мицюк типологізації сучасних медіанаративів проаналізовано контент української популярної музики з моменту початку російсько-української війни і донині та виявлено, що найбільш поширеними є героїчні (оспівують жертвність та мужність), мітологізовані (відтворюють традиційні образи, символи та старі історії в актуальному контексті), сатиричні (висміюють агресора) та трагічні наративи (про людські втрати та руйнування). Мітологізовані наративи, що репрезентовано засобами авторської адаптації народних та стрілецьких пісень є одними з найбільш дієвих у контексті утвердження національної ідентичності.

Література

1. Бондарчук К., Чумаченко О. Мова і пісня як чинники національної ідентичності українців. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2024. Вип. 30. С. 14-21.
2. Бурлака А. В. Сучасна українська естрадна пісня як засіб трансляції культурної ідентичності. *Питання культурології*. 2023. Вип. (41). С. 43–51. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.41.2023.276688>.
3. Дутчак В. Г. Від музики майдану до музики війни: український феномен. *The Russian-Ukrainian war (2014-2022): historical, political, cultural, educational, religious, economic, and legal aspects : scientific monograph*. Riga, 2022. С. 716-725.
4. Клик Б. Українські патріотичні пісні в контексті сучасності. *Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. молодих учених*, 18–19 квітня 2024 р. У 2 ч. Ч. 1 / За ред. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2024. С. 247-248.
5. Кузьменко О. Пісні спротиву. *The Ukrainians*. 2024. URL: <https://theukrainians.org/pisni-sprotyvu/> (дата звернення: 18.09.2025).
6. Лю Ся Наратив у вокальній музиці: жанровий аспект. *Аспекти історичного музикознавства*. 2019. Вип. 18. С. 230–242.
7. Максим'як О. «Команда А» презентувала новий трек «Мо\$к@ляку На Гіляку». Фотографії старого Львова. 2022. URL: <https://photo-lviv.in.ua/komanda-a-prezentovala-novyy-trek-mo-k-liaku-na-hiliaku-video/> (дата звернення: 17.09.2025).
8. Мараєва У. М. Традиційна народна обрядовість у системі етнокультури українців. *The functioning of culture and art during the war : Scientific monograph*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. С. 89–130.

9. Мицок М. Типологія та функції сучасних медійних наративів російсько-української війни. *Folia Philologica*. 2024. Вип. 7. С. 30–38. DOI: <https://doi.org/10.17721/folia.philologica/2024/7/4>.

10. Морикишка С. Пісенний фронт: аналітичний огляд музичної боротьби за ідентичність. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 9(27). С. 320–335.

11. Носова М. Проблема авторства пісні «Ой, у лузі червона калина». *Культура та інформаційне суспільство XXI століття* : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. молодих учених, 18–19 квітня 2024 р. У 2 ч. Ч. 1 / за ред. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2024. С. 245–246.

12. Павліченко Є. О. Репрезентація національної ідентичності в сучасній візуальній культурі : дис. на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія» / Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2024. 176 с.

13. Попова А. Б. Сучасні естрадні пісні як засіб боротьби: українські реалії. *Музика в діалозі з сучасністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні студії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2022. С. 43–45.

14. Тормахова А. М. До проблеми взаємодії мистецтва та політики в контексті сучасної культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2022. № 2. С. 64–68.

15. Alberhasky M., Durkee P. K. Songstell a story: The Arc of narrative for music. *PLoS ONE*. 2024. Vol. 19(5): e0303188. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0303188>.

16. Anderson I, Gil S, Gibson C, Wolf S, Shapiro W, Semerci O, et al. Just the way you are: Linking music listening on Spotify and personality. *Social Psychological and Personality Science*. 2021 May; 12 (4):561–72. DOI: <https://doi.org/10.1177/1948550620923228>.

17. Nicholls D. Narrative Theory as an Analytical Tool in the Study of Popular Music Texts. *Music and Letters*. 2007. Vol. 88. pp. 297–315. DOI: <https://doi.org/10.1093/ml/gcm>.

References

1. Bondarchuk, K., & Chumachenko, O. (2024). Language and song as factors of national identity of Ukrainians. *Current Problems of Philology and Translation Studies*, 30, 14–21 [in Ukrainian].

2. Burlaka, A. V. (2023). Modern Ukrainian pop song as a means of transmitting cultural identity. *Issues of Cultural Studies*, 41, 43–51. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.41.2023.276688> [in Ukrainian].

3. Dutchak, V. H. (2022). From the music of the Maidan to the music of war: a Ukrainian phenomenon. In *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural, educational, religious, economic, and legal aspects*, 716–725 [in Ukrainian].

4. Klyk, B. (2024). Ukrainian patriotic songs in the context of modernity. *Culture and information society of the 21st century: Proceedings of the international scientific-theoretical conference of young scientists*

(Kharkiv, April 18–19, 2024). In 2 parts. Part 1, 247–248 [in Ukrainian].

5. Kuzmenko, O. (2024). Songs of resistance. *The Ukrainians*. <https://theukrainians.org/pisni-sprotyvu/> [in Ukrainian].

6. Liu, Xia (2019). Narrative in vocal music: genre aspect. *Aspects of Historical Musicology*, 18, 230–242 [in Ukrainian].

7. Maksymiak, O. (2022). “Team A” presented the new track “Mo\$@lyaku Na Hilyaku”. *Photos of Old Lviv*. <https://photo-lviv.in.ua/komanda-a-prezentuvala-novy-trek-mo-k-liaku-na-hiliaku-video/> [in Ukrainian].

8. Maraieva, U. M. (2024). Traditional folk ritual in the system of ethnic culture of Ukrainians. In *The functioning of culture and art during the war*. “Baltija Publishing”, 89–130 [in Ukrainian].

9. Mytsiuk, M. (2024). Typology and functions of modern media narratives of the Russian-Ukrainian war. *Folia Philologica*, 7, 30–38. DOI: <https://doi.org/10.17721/folia.philologica/2024/7/4> [in Ukrainian].

10. Morikishka, S. (2024). Song Front: An Analytical Review of the Musical Struggle for Identity. *Bulletin of Science and Education*, 9(27), 320–335 [in Ukrainian].

11. Nosova, M. (2024). The Problem of Authorship of the Song “Oh, Red Kalina in the Meadow”. *Culture and Information Society of the 21st Century: Proceedings of the International Scientific-Theoretical Conference of Young Scientists* (Kharkiv, April 18–19, 2024). In 2 Parts. Part 1, 245–246 [in Ukrainian].

12. Pavlichenko, Ye. O. (2024). Representation of National Identity in Modern Visual Culture: Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy. Kyiv [in Ukrainian].

13. Popova, A. B. (2022). Modern pop songs as a means of struggle: Ukrainian realities. *Music in dialogue with modernity: educational, art history, cultural studies: Proceedings of the International Scientific-Practical Conference*. Kyiv, 43–45 [in Ukrainian].

14. Tormakhova, A. M. (2022). To the problem of the interaction of art and politics in the context of modern culture. *Herald of the National Academy of Culture and Arts Management*, 2, 64–68 [in Ukrainian].

15. Alberhasky, M., & Durkee, P. K. (2024). Songstell a story: The Arc of narrative for music. *PLoS ONE*, 19(5): e0303188. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0303188> [in English].

16. Anderson, I., Gil, S., Gibson, C., Wolf, S., Shapiro, W., Semerci, O. et al. (2021). Just the way you are: Linking music listening on Spotify and personality. *Social Psychological and Personality Science*, 12 (4), 561–72. DOI: <https://doi.org/10.1177/1948550620923228> [in English].

17. Nicholls, D. (2007). Narrative Theory as an Analytical Tool in the Study of Popular Music Texts. *Music and Letters*, 88, 297–315. DOI: <https://doi.org/10.1093/ml/gcm> [in English].

Стаття надійшла до редакції 07.08.2025
Отримано після доопрацювання 09.09.2025
Прийнято до друку 16.09.2025
Опубліковано 30.09.2025